

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในบทนี้ผู้วิจัยจะแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยซึ่งประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง
ที่ทำการศึกษา ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง รูปแบบการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บ
รวบรวมข้อมูล ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย การวัดตัวแปร และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียด
ต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ผู้ผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่ ในเขตตำบลไทรหลักทอง อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี
2. แหล่งถ่ายทอดเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเครื่องจักสานไม้ไผ่ ซึ่งมีบทบาทในการ
ส่งเสริมอุตสาหกรรมประเภทนี้ ภายในเขตตำบลไทรหลักทอง อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี แบ่ง
ออกได้เป็น 2 แหล่งใหญ่ ๆ คือ

2.1 หน่วยงานราชการ ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
กรมราชทัณฑ์ และเทศบาลเมืองพนสนิม จังหวัดชลบุรี

2.2 เอกชน พ่อค้า ใต้แก่ คุณปราณี บริบูรณ์ ภรรยาอดีตนายกเทศมนตรี
เทศบาลเมืองพนสนิม ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทอย่างมากในการส่งเสริมและการถ่ายทอดเทคโนโลยี
อุตสาหกรรมเครื่องจักสานไม้ไผ่ของอำเภอพนสนิมที่มีชื่อเสียงแพร่หลายออกไปทั้งในประเทศ
และต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีร้านค้าต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในบริเวณตลาดพนสนิม เขตเทศบาล
เมืองพนสนิม นับเป็นศูนย์รวมการค้าขายเครื่องจักสานของอำเภอพนสนิมที่มีชื่อเสียงมากแห่ง
หนึ่งของประเทศ

อนึ่ง อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี เป็นอำเภอที่มีชื่อเสียงด้านการทำจักสานไม้ไผ่
เป็นเวลานานแล้ว โดยเริ่มมีการทำจักสานขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2448 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน รวม
เวลาประมาณ 80 ปีล่วงมาแล้ว (รายละเอียดจะกล่าวในบทต่อไป) ปัจจุบัน ตำบลที่มีการทำ

จักสานในเขตอำเภอพนสนิมคม มีอยู่ 14 ตำบล จากจำนวนตำบลทั้งหมด 21 ตำบล ได้แก่เขตเทศบาล ตำบลบ้านเข็ญ ตำบลกฎโจ่ง ตำบลนามะตูม ตำบลนาเว็ด ตำบลบ้านช้าง ตำบลไทรหลักทอง ตำบลหนองเหียง ตำบลหนองปรือ ตำบลหมอนนาง ตำบลหัวถนน ตำบลหน้าพระธาตุ ตำบลวัดโบสถ์ และ ตำบลทุ่งขวาง

การที่ผู้วิจัยเลือกทำการศึกษาเฉพาะกรณีในเขตตำบลไทรหลักทอง อำเภอพนสนิมคม ทั้งนี้เนื่องจาก

1. ตำบลไทรหลักทอง เป็นเขตที่มีผู้ผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่ที่มีชื่อเสียงในด้านฝีมือการจักสาน และทำการมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับตำบลอื่น ๆ รองลงมาได้แก่ ตำบลนามะตูม และเขตเทศบาลเมือง ตามลำดับ (กนกรัตน์ บุญตาม และคณะ 2524: 4-5)
2. กองอุตสาหกรรมในครอบครัว กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นหน่วยราชการที่ผู้วิจัยทำงานในสังกัดนี้ ให้การถ่ายทอดเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเครื่องจักสานไม้ไผ่อย่างเป็นทางการแก่ผู้ผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่ในเขตตำบลไทรหลักทอง เป็นจำนวน 2 ครั้ง ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหมายที่จะสำรวจและประเมินผลการยอมรับเทคโนโลยีของผู้ผลิตดังกล่าวไปพร้อมกันด้วย เพื่อประโยชน์แก่หน่วยงานในการวางนโยบายและแผนปฏิบัติงานสำหรับการส่งเสริมอุตสาหกรรมเครื่องจักสานไม้ไผ่และการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชนบทให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น
3. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม มีเจ้าหน้าที่ในสังกัด ซึ่งเป็นวิทยากรผู้สอนจักสานไม้ไผ่และผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ โดยมีหน้าที่ให้การฝึกอบรมแก่ราษฎรชนบททั่วทุกภาคของประเทศ จำนวนวิทยากรผู้สอนจักสานไม้ไผ่มีรวมทั้งหมด 18 คน *และในจำนวนนี้ มีอยู่ 7 คน ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตตำบลไทรหลักทอง ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหมายต้องการทราบว่า วิทยากรดังกล่าวมีบทบาทในการถ่ายทอดเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเครื่องจักสาน จากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ไปสู่ท้องถิ่นภายในตำบลไทรหลักทองอันเป็นภูมิลำเนาเดิมของตนด้วยหรือไม่ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสามารถคัดเลือกวิทยากรบางคนที่มีภูมิลำเนาในเขตนี้ เป็นเพื่อนร่วมเดินทางในการสำรวจ เพื่อความปลอดภัยและความสะดวกในการได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านผู้ผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่ และการพักอาศัยในเขตหมู่บ้านภายในตำบลไทรหลักทอง ตลอดจนการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลผู้ให้การรับสัมภาษณ์ และประวัติความเป็นมาของการทำอาชีพจักสานไม้ไผ่ที่มีมาแต่ครั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน

* เป็นวิทยากรผู้สอนจักสานไม้ไผ่

4. ตำบลไร่หลักทอง เป็นเขตที่ไม่ไกลจากแหล่งชุมชนในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม ระยะทางจากตลาดอำเภอพนัสนิคม จนถึงตำบลไร่หลักทองประมาณ 15 กิโลเมตร มีรถประจำทางสองแถวเข้าออกจากตำบลถึงตลาดฯ ประมาณวันละ 2 เที่ยว จึงนับได้ว่าเส้นทางคมนาคม เอื้ออำนวยความสะดวกในทางสำรวจวิจัยเป็นอย่างมาก

จากเหตุผลที่สำคัญ 4 ประการดังกล่าว ประกอบกับผู้วิจัยได้เรียนปรึกษาขอคำแนะนำ และรายละเอียดจากคุณโฆษิต พิมสุรินทร์ **พัฒนาการประจำตำบลไร่หลักทอง คุณประทวน บุญญา ประธานกลุ่มจักสานไร่หลักทอง คุณปราณี บริบูรณ์ ภรรยาอดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองพนัสนิคม และ คุณพิสณฑ์ ใจสุทธิ หัวหน้าหน่วยผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ งานฝักอบรม 2 ฝ่ายส่งเสริม และเผยแพร่ กองอุตสาหกรรมในครอบครัว กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ได้รับคำแนะนำให้เลือกพื้นที่สำรวจวิจัย ณ เขตตำบลไร่หลักทอง ซึ่งเป็นเขตที่เหมาะสมที่สุด ผู้วิจัยจึงตัดสินใจเลือกทำการศึกษาวิจัยในเขตดังกล่าว

ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในเขตตำบลไร่หลักทอง เป็นผู้ประกอบการผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่รวมจำนวน 7 หมู่บ้าน จากจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 11 หมู่บ้าน ซึ่งได้แก่หมู่ที่ 7, 3, 6, 10, 5, 9, 4 หมู่บ้านทั้งเจ็ดเหล่านี้มีการทำเครื่องจักสานไม้ไผ่เกือบทุกหลังคาเรือน และมีชื่อเสียงในด้านการผลิตเครื่องจักสานเป็นเวลานานแล้ว ส่วนหมู่บ้านอื่นที่เหลือได้แก่ หมู่ 1, 2, 8, 11 ไม่ค่อยได้มีการทำเครื่องจักสาน อาจจะมีบ้างในเขตหมู่ 1, 2 จากการสำรวจพบว่ามีการทำเพียง 8 - 10 หลังคาเรือน และเป็นระยะเพิ่งเริ่มฝึกหัดทำ ดังนั้นจึงไม่ได้นำหมู่บ้านเหล่านั้นเข้าอยู่ในการสำรวจและวิเคราะห์ด้วย

วิธีการสำรวจ ใช้วิธีสำรวจแต่ละครัวเรือนที่มีการผลิตเครื่องจักสานทั้ง 7 หมู่บ้านจากรายชื่อจำนวนครัวเรือนที่ได้รับจากผู้ใหญ่บ้าน และเลือกสัมภาษณ์ผู้ที่กำลังทำเครื่องจักสานไม้ไผ่ในขณะสำรวจ หรือผู้ที่ทำเครื่องจักสานไม้ไผ่ แต่ขณะสำรวจนั้นไม่ได้ทำอยู่ เพราะติดกิจธุระทำงานบ้านหรือกิจกรรมอย่างอื่น แต่เป็นผู้มีผลงานผลิตภัณฑ์จักสานปรากฏให้เห็นด้วย สำหรับครัวเรือนหนึ่ง ๆ ที่มีผู้ประกอบการผลิตหัตถกรรมจักสานหลายคน จึงเลือกมาเพียง 1 คน เพื่อเป็น

**ปัจจุบัน ทราบว่าได้ย้ายไปเป็นพัฒนาการประจำตำบลอื่นแล้ว นับตั้งแต่ปี 2529

ตัวแทนของครัวเรือนนั้น และในขณะที่สัมภาษณ์จะพิจารณาลักษณะการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ผลิตขึ้นเองประกอบไปพร้อม ๆ กัน เพื่อการจัดประเภทของผู้ประกอบการผลิต ในด้านแรงงานฝีมือ

อนึ่ง ในการสำรวจ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ประกอบการผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่รวมจำนวน 156 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 70.58 ของจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพจักสานทั้งหมดในเขตตำบลไทรหลักทอง ซึ่งมีจำนวน 221 ครัวเรือน (เอกสารการสำรวจของพัฒนากร: 2524) โดยผู้ประกอบการผลิตส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในเขตหมู่ 6 มากที่สุด คิดเป็นจำนวน 38 ครัวเรือน หรือร้อยละ 24.4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่ทำการสำรวจ รองลงไปได้แก่ ผู้ประกอบการผลิตที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่ 9 จำนวน 30 ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 19.2

ตารางที่ 1 รายชื่อหมู่บ้านที่สำรวจและจำนวนผู้ประกอบการผลิตที่ให้สัมภาษณ์

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ (คน)	ร้อยละ
3	บ้านนา	16	10.3
4	บ้านสวนตาล	12	7.7
5	บ้านโน	15	9.6
6	บ้านคลองหลวง	38	24.4
7	บ้านนากลาง	24	15.4
9	บ้านไต้	30	19.2
10	บ้านเหนือ	21	13.5
		156	100

จากการสำรวจในเขตตำบลไทรหลักทอง พบว่าผู้ประกอบการผลิตเครื่องจักสานที่มีฝีมือดีมีจำนวนเพียง 10.3% ส่วนผู้ประกอบการผลิตที่มีฝีมือดีมีอยู่จำนวนมากที่สุดถึง 51.3% และผู้ประกอบการที่มีฝีมือพอใช้ มีจำนวน 38.4%

ตารางที่ 2 จำนวนผู้ประกอบการผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่ จำแนกประเภทตามแรงงานฝีมือ

ประเภทของแรงงานฝีมือ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ดีมาก	16	10.3
ดี	80	51.3
พอใช้	60	38.4
รวม	156	100

เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ประกอบการผลิตที่มีฝีมือจักสานดีมาก จะอยู่ในเขตหมู่ 6, 10, 7, และหมู่ 9 เท่านั้น ส่วนหมู่ 3, 4 และหมู่ 5 ไม่มีเลย ผู้มีฝีมือดีมากจะมีประมาณใกล้เคียงในเขตหมู่ 6, 10, 7 คือมีจำนวนหมู่ละ 4 - 5 ราย คิดเป็น 25.0 - 31.25% ของแรงงานฝีมือดีมาก ส่วนหมู่ 9 มีเพียง 2 ราย คิดเป็น 12.50% สำหรับผู้ประกอบการผลิตที่มีฝีมือดี ส่วนใหญ่มีกระจุกกระจายอยู่ตามหมู่บ้านต่าง ๆ ที่มีมากที่สุดได้แก่หมู่ 6 มีจำนวน 26 ราย คิดเป็น 32.50% รองลงไปได้แก่หมู่ 10, 9, และหมู่ 7 ตามลำดับ ส่วนผู้ประกอบการผลิตที่มีฝีมือพอใช้ มักจะอยู่ในเขตหมู่ 9 และหมู่ 4 เป็นส่วนมาก

ตารางที่ 3 จำนวนแรงงานฝีมือการผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่ จำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	แรงงานฝีมือการผลิต					
	ดีมาก (คน)	ร้อยละ	ดี (คน)	ร้อยละ	พอใช้ (คน)	ร้อยละ
3	-	-	7	8.75	9	15.00
4	-	-	2	2.50	10	16.67
5	-	-	8	10.00	7	11.67
6	5	31.25	26	32.50	7	11.67
7	4	25.00	9	11.25	11	18.33
9	2	12.50	12	15.00	16	26.67
10	5	31.25	16	20.00	-	-
รวม	16	100	80	100	60	100

อนึ่ง ในการสำรวจผู้ประกอบการผลิตหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ ในเขตตำบลไร่หลักทองนี้ พบว่า ผู้ประกอบการผลิตเป็นเพศหญิงมากที่สุด คือจำนวน 134 ราย คิดเป็น 85.9% และเพศชายจำนวน 22 ราย คิดเป็น 14.1 %

อายุเฉลี่ยของผู้ประกอบการผลิตที่ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด มีอายุประมาณ 40 ปี กลุ่มอายุของผู้ประกอบการผลิตที่ให้สัมภาษณ์น้อยที่สุดอยู่ในช่วง 76 - 90 ปี มีเพียง 6 ราย 3.8% รองลงไปได้แก่ช่วงอายุ 61 - 75 ปี มี 9 ราย 5.5% กลุ่มอายุที่ให้สัมภาษณ์มากที่สุดได้แก่ ช่วงอายุระหว่าง 46 - 60 ปี 41 ราย 26.8% รองลงไปได้แก่พวกที่อยู่ในช่วงอายุ 25 - 35 ปี 40 ราย 25.6%

ตารางที่ 4   กลุ่มผู้ประกอบการผลิตที่ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	ผู้ประกอบการผลิต	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
15 - 25	24	15.3
26 - 35	40	25.6
36 - 45	34	21.7
46 - 60	41	26.8
61 - 75	9	5.5
76 - 90	6	3.8
ไม่ตอบ	2	1.3
รวม	156	100

ในเรื่องที่เกี่ยวกับเชื้อชาตินั้น จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ประกอบการผลิตมีเชื้อชาติไทยมากที่สุด จำนวน 109 ราย คิดเป็น 69.5% รองลงมาได้แก่เชื้อชาตินลาว 17 ราย 10.9% และเชื้อชาติจีน 30 ราย 19.1% ในการสัมภาษณ์เรื่องเชื้อชาตินี้ ผู้ประกอบการผลิตมีความลำบากใจที่จะตอบว่าตนมีเชื้อชาตินลาว ดังนั้น ข้อมูลตัวเลขที่ได้จึงคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ต้องอาศัยการสัมภาษณ์และหลักฐานอื่นทางประวัติศาสตร์มาประกอบการสรุปผล ทั้งนี้

นายจันทร์ ศิริสวัสดิ์ อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ 10 ไทพิจารณาตุจากนามสกุลและสายครอบครัวเป็นหลัก โดยพวกที่มีนามสกุล ธาราตล บุญญา พรหมเต็ม ศิริสวัสดิ์ เหลืองอ่อน นิยม ฉลอง ฯลฯ มักจะเป็นครอบครัวใหญ่ ที่สืบทอดเชื้อสายลาวจากบรรพบุรุษ นอกจากนี้ ยังสังเกตได้จากบริเวณที่ตั้งบ้านเรือนของเขตหมู่บ้าน ถ้าอยู่ในเขตหมู่ 2, 4 มักเป็นพวกเชื้อสายไทย ส่วนพวกเชื้อสายลาวและจีน มักจะอยู่ในบริเวณเขต หมู่ 3, 5, 6, 7, 9, และหมู่ 10

ผู้ประกอบการผลิตที่ให้สัมภาษณ์เป็นชาวอำเภอพนสนิมเก็บทั้งหมด 98.1% ในจำนวนนี้เป็นพวกที่มีภูมิลำเนาเดิมในเขตตำบลไรหลักทอง 140 ราย 89.7% อีก 9.6% หรือ 15 ราย มาจากตำบลอื่น

ในสถานภาพสมรส ผู้ประกอบการผลิตส่วนใหญ่จะสมรสมีครอบครัวแล้วมากที่สุด 69.9% เป็นโสด 37% หย่า แยกกันอยู่ 2.6% และเป็นหม้าย 3.2% บรรดาพวกที่สมรสแล้ว มีบุตรโดยเฉลี่ยประมาณ 4 คน ครอบครัวหนึ่งจะมีผู้จักสานทั้งหมด เฉลี่ยประมาณ 2 คน คิดเป็น 36.5%

ด้านการศึกษา ผู้ประกอบการผลิตที่ให้สัมภาษณ์ มีการศึกษาสูงสุดระดับชั้น ป.1 - ป.4 มากที่สุด 122 ราย 78.2% ส่วนระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ประกอบการผลิตคือ มศ.1 - มศ.3 มีเพียง 7 ราย 4.5%

การประกอบอาชีพผู้ประกอบการผลิตมีอาชีพหลักทำนามากที่สุด 71.2% จำนวน 111 ราย รองลงไปคือการจักสานไม้ไผ่มีจำนวน 35 ราย หรือ 22.4% อาชีพรองของผู้ประกอบการผลิตมากที่สุดคือ การจักสานไม้ไผ่มีจำนวน 122 ราย 78.2% นอกนั้นบางพวกที่มีอาชีพหลักทำเครื่องจักสานอยู่แล้วก็ไม่มีอาชีพรอง เป็นที่น่าสังเกตว่า ชาวบ้านตำบลไรหลักทอง เริ่มเปลี่ยนแนวทางการประกอบอาชีพหลักจากเกษตรกรรมไปสู่อุตสาหกรรมในครอบครัว โดยยึดถือเป็นอาชีพหลักได้ เพราะทำรายได้ดีกว่าการทำนาซึ่งต้องเสียเวลา แรงงาน และได้ผลผลิตไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศ และตลาดเป็นสำคัญ จัดว่าเป็นกลุ่มสังคมที่มีการพัฒนาและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมปัจจุบันได้อย่างดี

รายได้ ผู้ประกอบการผลิตที่ให้สัมภาษณ์ มีรายได้เฉลี่ยจากการประกอบอาชีพหลักทางเกษตรกรรม เฉลี่ยประมาณ 10,000 - 15,000 บาท ต่อปี จำนวนร้อยละ 18.6% สำหรับรายได้จากการประกอบอาชีพจักสาน ปรากฏว่ากลุ่มผู้มีรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาทต่อเดือน หรือ

10,000 บาทต่อปี มีจำนวนมากที่สุด คือจำนวน 94 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.3 ส่วนกลุ่มที่มีจำนวนรองลงไป คือผู้มีรายได้ประมาณ 1,001 - 2,000 บาทต่อเดือน หรือประมาณ 12,012-24,000 บาทต่อปี มีจำนวน 40 ราย หรือร้อยละ 25.6 เป็นที่น่าสังเกตว่า การสัมภาษณ์รายไต้หวัน ใต้วเลขที่ตลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงไปบ้าง เนื่องจากผู้ถูกสัมภาษณ์กลัวเรื่องภาษีอย่างมาก จึงพยายามบอกตัวเลขให้ต่ำไว้ และพยายามปิดบังไม่ตอบ จึงต้องอาศัยข้อมูลอื่นประกอบการพิจารณาฐานะทางเศรษฐกิจไปพร้อม ๆ กันด้วย

เมื่อพิจารณาจากสภาพการถือครองที่ดินทำกิน ผู้ประกอบการผลิตมีที่ดินในครอบครองจำนวนประมาณ 1 - 10 ไร่ คิดเป็นจำนวนมากที่สุด คือ 40 ราย หรือร้อยละ 25.6 รองลงมาคือไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง จำนวน 39 ราย หรือร้อยละ 25.0 ซึ่งเป็นข้อพิจารณาที่สอดคล้องกับการสำรวจข้อมูลของพัฒนากร ที่ว่าประชาชนตำบลไทรหลักทองมีภาวะหนี้สินมาก และไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ต้องอาศัยเช่าที่นาทำกินจากนายทุน ซึ่งอยู่ในเขตเทศบาลอำเภอพนสนิมคม

จากการสำรวจสภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นสถานที่ประกอบการผลิตเครื่องจักสานของผู้ประกอบการผลิต ไปพร้อม ๆ กันด้วย ผู้วิจัยพบว่า เป็นบ้านไม้จำนวนมากถึง 147 ราย คิดเป็นร้อยละ 94.2 รองลงไปเป็นบ้านตึกครึ่งไม้มี 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.8 ลักษณะบ้านส่วนใหญ่จะยกพื้นใต้ถุนสูงจำนวนร้อยละ 95.5 เนื่องจากในฤดูฝนมีน้ำท่วมถึงประมาณช่วงเดือนพฤศจิกายน - มกราคม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปรากฏการณ์และพฤติกรรมที่เป็นอยู่ในสภาพธรรมชาติ และสภาวะปกติ ดังนั้นการศึกษาหรือการวัดตัวแปรจึงเป็นการวัดเพียงครั้งเดียวต่อกลุ่มตัวอย่าง ที่ทำการศึกษา โดยมีได้สร้างปัจจัยหรือมีการจัดกระทำใด ๆ เพิ่มในการวัดและศึกษาแต่อย่างใด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ จักสาน ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้ ประกอบกับเป็นการศึกษาเรื่องราวซึ่งมีอดีตความเป็น มาของการถ่ายทอดมาแต่ครั้งบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จึงจำเป็นต้องอาศัยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และการใช้เครื่องมือการวิจัยหลายชนิดผสมผสานกัน ดังนี้

1. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม แม้ว่าผู้วิจัยจะได้เข้าพังกอาศัยอยู่ร่วมกับผู้ประกอบการผลิตบางราย แต่ก็ไม่ได้มีส่วนร่วมไปเกี่ยวข้องกับการผลิตหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพียงแต่อาศัยจากการสังเกตวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน การประกอบการอาชีพและการใช้เทคโนโลยีในการผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่ การสังเกตรูปแบบแต่ละประเภททั้งที่เป็นของดั้งเดิมในท้องถิ่นและที่ผลิตขึ้นใหม่ในท้องถิ่น ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และทำการบันทึกเรื่องราวได้

2. การใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ประกอบการผลิตเครื่องจักสาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลที่มีลักษณะ เป็นข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับสภาพทั่วไปทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม พฤติกรรมการสื่อสาร ประสิทธิภาพและความชำนาญงานในการผลิตเครื่องจักสาน การเผยแพร่ และถ่ายทอดเทคโนโลยี การยอมรับเทคโนโลยี

แบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวความคิดจากทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นเองในครั้งแรก พร้อมกับเดินทางไปสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในเขตพื้นที่ ทำการศึกษา เพื่อทดสอบแบบสัมภาษณ์และทราบถึงสภาพความจริงของประชากรในเขตที่ทำการ ศึกษา จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข โดยได้ปรึกษากับผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งกรุณาให้คำแนะนำเป็นอย่างดี

แบบสัมภาษณ์นี้ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามในเรื่องข้อมูลทั่วไปทางด้านประชากรของผู้ถูกสัมภาษณ์ ได้แก่ คำถามในข้อ 101 ถึงข้อ 111 รวม 11 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ของผู้ถูกสัมภาษณ์ ได้แก่ คำถามในข้อ 201 ถึงข้อ 213 รวม 13 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะความเป็นมาของการถ่ายทอดเทคโนโลยี การยอมรับเทคโนโลยี การคัดแปลงและปรับปรุงเทคโนโลยีรูปแบบผลิตภัณฑ์ พฤติกรรมการสื่อสาร ได้แก่ คำถามข้อ 301 ถึงข้อ 349 รวม 49 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับการใช้วัตถุดิบไม้ไผ่ เพื่อนำมาผลิตเครื่องจักสาน คำถามนี้ถึงแม้จะไม่เกี่ยวข้องกับการวิจัย แต่เป็นคำถามที่เพิ่มเติมเข้ามาในการสำรวจ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลบางองค์การการผลิต สำหรับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมซึ่งผู้วิจัยสังกัดอยู่ ตลอดจนหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่คำถามข้อ 401 ถึงข้อ 408 รวม 8 ข้อ

รวมมีคำถามทั้งหมด 81 ข้อ

ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ใช้วิธีสัมภาษณ์ตามที่ได้เตรียมคำถามไว้เรียบร้อยแล้ว (Standardized Interview) โดยสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 45 นาที ต่อการสัมภาษณ์ 1 ราย

3. การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือชนิดนี้ทำการหาข้อมูลจากบุคคล 3 ฝ่าย ได้แก่

(1) บุคคลผู้รู้ ซึ่งเป็นผู้เช่า ผู้แก่ ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น และมีความรู้ด้านการประกอบอาชีพหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ ซึ่งได้แก่ศิลปินหรือช่างฝีมือพื้นบ้านชั้นครูอาวุโส เฉลี่ยอายุประมาณ 70 - 85 ปี นอกจากนี้ยังได้สัมภาษณ์ ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ครู พระพัฒนากร และคุณปราณี บริบูรณ์ ภริยาอดีตนายกเทศมนตรีอำเภอนสนิม ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ทางด้านเครื่องจักสานไม้ไผ่ของอำเภอนสนิมเป็นอย่างดี มีชื่อเสียงรู้จักทั่วไปในวงการหัตถกรรมจักสาน การสัมภาษณ์กลุ่มนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบความเป็นมาในอดีตของการถ่ายทอดเทคโนโลยีหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ จนถึงปัจจุบัน

(2) กลุ่มพ่อค้าขายปลีก และขายส่ง ซึ่งรับซื้อผลิตภัณฑ์จากผู้ประกอบการผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่ในเขตอำเภอนสนิม ร้านค้าเหล่านี้จะตั้งอยู่ถาวรบริเวณตลาดอำเภอนสนิม

ข้อมูลที่ได้อาจจะได้อ่างกว้าง ๆ ให้ทราบที่มาของรูปแบบผลิตภัณฑ์เท่านั้น ส่วนแหล่งผลิตที่รับซื้อผลิตภัณฑ์ ร้านค้าจะปิดบังไว้เป็นความลับ

(3) การสัมภาษณ์วิทยากรผู้สอนผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ สังกัดกองอุตสาหกรรมในครอบครัว กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม รวมจำนวน 6 คน โดยที่วิทยากรเหล่านี้มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเขตตำบลไทรหลักทองมาก่อน การสัมภาษณ์กลุ่มนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมทั่วไป ความเป็นมาของการถ่ายทอดเทคโนโลยี ตลอดจนการนำเทคโนโลยีการผลิต รูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ไปสู่ผู้ประกอบการผลิตในเขตท้องถิ่นของนครสวรรค์

4. เอกสารและรายงานต่าง ๆ บันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าประวัติความเป็นมาของตำบลไทรหลักทอง ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน คตินิยม รวมทั้งข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหมู่บ้าน จากหนังสือต่าง ๆ เอกสารของผู้ใหญ่บ้าน วัด โรงเรียน สำนักงานอนามัยอำเภอ สำนักงานพัฒนาการอำเภอ และสำนักงานสถิติแห่งชาติ ส่วนข้อมูลด้านนโยบายและแผนปฏิบัติงาน การให้ความช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาและการถ่ายทอดหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ของหน่วยงานราชการ ได้จาก กองอุตสาหกรรมในครอบครัว กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ข้อมูลของจังหวัดชลบุรี และ เทศบาลอำเภอพนัสนิคม

5. การบันทึกภาพ, เสียง การเก็บตัวอย่างรูปแบบผลิตภัณฑ์และแผนที่ตำบลไทรหลักทอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภาพหลังจากที่ทำการทดสอบและแก้ไขข้อบกพร่องของแบบสัมภาษณ์แล้ว ก็เริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แต่เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีส่วนที่เป็นประโยชน์โดยตรงแก่หน่วยราชการที่ผู้วิจัยสังกัดอยู่ คือกองอุตสาหกรรมในครอบครัว กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม จึงได้รับความสนับสนุนช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากคุณพวงทิพย์ ตันศิริรัตน์ ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ และนายสมศักดิ์ คุปต์กาญจนกุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองอุตสาหกรรมในครอบครัว ได้อนุเคราะห์รถยนต์ของราชการพร้อมกับพนักงานขับรถ นายพรชัย กล่ำขุน และให้เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ ร่วมเดินทาง เป็นผู้ช่วยในการสำรวจและวิจัยพร้อมกันด้วย

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายฝึกอบรมและพัฒนา สังกัดกองส่งเสริมหัตถกรรมไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

จำนวน 6 คน ได้แก่ นายพิสณฑ์ ใจสุทธิ ตำแหน่ง หัวหน้าหน่วยผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ งานฝึกอบรม 2 ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ นางสาวเรณู ร้อยสมมุติ และนางสาวสมสุข นิยม ตำแหน่ง วิทยากรผู้สอนจักสานไม้ไผ่ พร้อมด้วย น.ส.ชยาลักษณ์ ปานนพพา น.ส.ประชิด โพธิ์สุทธิ และนายชัยมงคล ไวยาษาชีวะ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่สังกัดงานพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ เจ้าหน้าที่ผู้ร่วมสำรวจวิจัยในครั้งนี้ ให้ความร่วมมือและช่วยสำรวจเป็นอย่างดี ทำให้การสำรวจเป็นไปได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

ก่อนออกปฏิบัติงานภาคสนาม ได้เรียนขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านเกี่ยวกับวิธีการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจข้อดีข้อเสียเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการที่ร่วมเดินทางไปสำรวจด้วยทั้ง 6 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 156 ราย ในแต่ละครัวเรือน

อนึ่ง เนื่องจากผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่ผู้ร่วมสำรวจได้ใช้เวลาการสำรวจ ซึ่งถือว่าเป็นงานในหน้าที่ราชการ จึงมีเวลาการศึกษาและงบประมาณค่อนข้างจำกัด ผู้วิจัยจึงกำหนดระยะเวลาเก็บข้อมูลไว้ประมาณ 15 วัน

การรวบรวมข้อมูล เริ่มตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม 2525 จนถึงวันที่ 18 มีนาคม 2525 กิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสรุป ดังนี้

- ทำหนังสือจากกองอุตสาหกรรมในครอบครัว เพื่อขอความร่วมมือในการสำรวจวิจัยจากสำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดชลบุรี และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพนสนิมคม ที่ว่าการอำเภอพนสนิมคม ซึ่งได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งในการอำนวยความสะดวก และการบริการข้อมูล เอกสารต่าง ๆ จากเจ้าหน้าที่อุตสาหกรรมจังหวัด พัฒนาการอำเภอและสัสดีอำเภอ

- ให้เจ้าหน้าที่วิทยากรผู้สอนจักสานไม้ไผ่ น.ส.เรณู ร้อยสมมุติ และ น.ส.สมสุข นิยม ติดต่อกับการส่วนตัว เพื่อบอกไปทางบ้านและนัดหมายผู้ใหญ่นานในเขตตำบลไร่หลักทอง เพื่อขอพบในวันที่เดินทางไปถึง สะดวกในการนัดหมายและได้ชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ใหญ่นานแต่ละหมู่บ้านที่จะทำการสำรวจ พร้อมกับขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลและพาสำรวจเข้าหมู่บ้านด้วย นอกจากนี้คณะผู้สำรวจทั้งหมดยังได้รับความอนุเคราะห์ด้วยน้ำใจไมตรีในการพักอาศัย ณ บ้านพักในหมู่บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 6 ซึ่งเป็นบ้านของนายสุเทพ และนางทองหล่อ ร้อยสมมุติ เกี่ยวข้องเป็นบิดา มารดาของ น.ส.เรณู ร้อยสมมุติ เจ้าหน้าที่ผู้ช่วยสำรวจของผู้วิจัย

- ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอำเภอพนสนิมคมและตำบลไร่หลักทอง โดยค้นคว้าจากเอกสารของโรงเรียนพนสนิมคมวิทยาคาร รายงานของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางส่วน

- สัมภาษณ์และสัมภาษณ์กลุ่มผู้ประกอบการผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่แต่ละหมู่บ้าน โดยมีผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้าน เป็นผู้ร่วมเดินทางสำรวจด้วย ช่วยสร้างความคุ้นเคยให้แก่ผู้สำรวจและผู้ประกอบการผลิตในหมู่บ้านเป็นอย่างดี พร้อมทั้งร่วมจัดทำแผนที่หมู่บ้านกับผู้วิจัยด้วย

- เข้าเยี่ยมวัดเกาะแก้ว เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการทำบุญของประชาชนในหมู่บ้าน และเยี่ยมชมสำนักงานอนามัยตำบล ซึ่งตั้งอยู่ในเขตหมู่ 4 ได้รับความอนุเคราะห์ให้ข้อมูลทั่วไปของตำบลไร่หลักทอง

- สำรวจเส้นทางตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จักสานของผู้ประกอบการผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่ โดยเดินทางในช่วงวันศุกร์ ตั้งแต่ 6 โมงเช้า ไปถึงบริเวณใกล้ตลาดอำเภอพนสนิมคม ซึ่งเป็นแหล่งตลาดนัดจักสาน ที่พวกพ่อค้าจรตลาแดง มาจากแหล่งต่าง ๆ โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครจะมารับซื้อและส่งผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานต่อผู้ประกอบการผลิตที่นำมาจำหน่ายในช่วงเฉพาะวันนั้น จึงมีโอกาสเห็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารการตลาดและการถ่ายทอดรูปแบบผลิตภัณฑ์จักสานในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งน่าสนใจและสนุกมาก

ในการสำรวจครั้งนี้ เป็นช่วงที่โอกาสตรงกับวันตรุษจีน ผู้ประกอบการผลิตโดยเฉพาะในเขตหมู่ 6, 10, 9 และหมู่ 5 ซึ่งมีเชื้อสายจีนและไทย จะพร้อมใจกันหยุดการประกอบกิจการอาชีพทั้งปวง มาร่วมสังสรรค์ สนุกสนานเฮฮาตามบ้านเรือนต่าง ๆ จับเป็นกลุ่มใหญ่ เล็ก แล้วแต่งเครื่องญาติและเพื่อนบ้าน เป็นที่น่าสังเกตว่า บรรดาศิลปินหรือช่างฝีมือจักสานรุ่นอาวุโสมาก ๆ มักอายุยืน และมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง อายุขนาด 95 - 99 ปี ยังมีการมารวมวงร้องเพลงสนุกสนาน ส่วนใหญ่นิสัยรักสนุก อารมณ์ดี มีการคุยตลกกันเสมอ การร้องเพลงโต้ตอบระหว่างชาย หญิง นิยมเล่นโดยทั่วไป ผู้วิจัยและคณะสำรวจได้มีโอกาสไปร่วมสังสรรค์ ในเขตหมู่ 6 จึงได้เห็นลีลาการดำเนินชีวิตของศิลปินพื้นบ้านหรือผู้ประกอบการผลิตจักสาน ซึ่งมีส่วนสร้างเสริมคุณสมบัติของการเป็นผู้ประกอบการผลิตที่มีความคิดริเริ่มแปลก ๆ ใหม่ ๆ และทันสมัยเสมอ แม้ผู้ประกอบการผลิตบางรายที่มีฝีมือดีมาก หรือฝีมือดี ในขณะที่ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์ด้วยไม่ค่อยชอบพูด เพราะมีสมาธิอยู่กับการจัดสานอย่างมาก แต่เมื่อถึงคราวเทศกาลตรุษจีน ทั้งชาวไทยเชื้อสายจีนและคนไทยทั่ว ๆ ไป ต่างก็แสดงออกซึ่งอารมณ์ศิลปินเต็มที่

- ในช่วงปลายปี 2525 ผู้วิจัยหาโอกาสไปสำรวจในเขตตำบลไร่หลักทองอีกครั้ง โดยเดินทางไปคนเดียว ในเดือนพฤศจิกายน ตรงกับฤดูเก็บเกี่ยวข้าวและฤดูน้ำหลาก ซึ่งมีน้ำท่วมในเขตตำบล การเดินทางต้องใช้เรือพายตลอด การไปสำรวจครั้งนี้ เพื่อการสังเกตและตรวจสอบข้อมูลความเที่ยงตรงที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ โดยหาโอกาสพบปะและสังสรรค์ กับกลุ่มผู้ประกอบการผลิตบางกลุ่ม ระยะเวลาที่ไปครั้งนี้ใช้เวลาประมาณ 5 วัน และพักอาศัยอยู่กับบ้านเดิมซึ่งเป็นบิดา มารดา ของนางสาวเรณู ร้อยสมมุติ ได้รับความอนุเคราะห์จากเจ้าของบ้านอย่างดียิ่ง

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรสำคัญที่การวิจัยนี้มุ่งศึกษาได้แก่ ลักษณะ และรูปแบบของการถ่ายทอดเทคโนโลยี หัตถกรรมจักสาน ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตหัตถกรรมจักสาน ลักษณะความแตกต่างระหว่างประเภทของผู้ประกอบการผลิตกันที่มีฝีมือดีมาก ฝีมือดีและพอใช้

สำหรับการทดสอบสมมติฐาน เมื่อจำแนกตัวแปร โดยถือว่าตัวแปรตามคือ ตัวแปรที่ต้องการอธิบาย ส่วนตัวแปรต้นคือ ตัวแปรที่เป็นเครื่องมือในการอธิบาย จำแนกได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5   ตัวแปรที่ทำการศึกษาจำแนกตามสมมติฐาน

สมมติฐานที่	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม
1.	กลุ่มผู้ประกอบการผลิต	แหล่งถ่ายทอดเทคโนโลยี
2.	กลุ่มผู้ประกอบการผลิต	ขั้นตอนการยอมรับเทคโนโลยี
3.	กลุ่มผู้ประกอบการผลิต	คุณลักษณะของผู้ประกอบการผลิต
4.	ความชำนาญงาน	การยอมรับเทคโนโลยีใหม่

การวัดตัวแปร

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวัดตัวแปรไว้ดังต่อไปนี้

แหล่งถ่ายทอดเทคโนโลยี วัดจาก

1. ประเภทของแหล่งถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ผู้ประกอบการได้รับครั้งแรกในการเริ่มประกอบอาชีพจักสาน
2. รูปแบบหรือวิธีการถ่ายทอดที่ผู้ประกอบการผลิตได้รับจากแหล่งถ่ายทอด

ขั้นตอนการยอมรับเทคโนโลยี วัดจาก

1. การได้มีโอกาสเห็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ หรือวิธีการผลิตเครื่องจักสาน
2. วิธีการตัดสินใจการผลิตรูปแบบผลิตภัณฑ์
3. รูปแบบของการฝึกหัดวิธีการผลิตเครื่องจักสาน
4. รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในปัจจุบัน

คุณลักษณะของผู้ประกอบการผลิต ทางด้าน

ประชากร	วัดจาก	เพศ อายุ สถานภาพสมรส
เศรษฐกิจ	วัดจาก	ระดับรายได้และอุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้าน
สังคม	วัดจาก	ระดับการศึกษา
การถ่ายทอด	วัดจาก	การเป็นผู้นำในการถ่ายทอด และบุคคลหรือแหล่งที่ถ่ายทอดให้
ความคิดริเริ่ม	วัดจาก	การเป็นผู้ออกแบบ หรือดัดแปลงผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง
พฤติกรรมสื่อสาร	วัดจาก	การเปิดรับสื่อมวลชน การพบปะพูดคุยกับผู้นำการเปลี่ยนแปลง

กรรมวิธีข้อมูล

นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์มาตรวจสอบ (Manual Editing) แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ จะแยกวิเคราะห์ตามลักษณะของข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดเทคโนโลยี ใช้ข้อมูลจากบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ คำบอกเล่าของผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนนโยบายและแผนปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดเทคโนโลยีหัตถกรรมจักสาน โดยการนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนา (Descriptive Method) การใช้วิธีนับจำนวนด้วยตารางแบบร้อยละ เพื่อสรุปถึงความเป็นมาในการถ่ายทอดและการยอมรับเทคโนโลยี
2. ข้อมูลที่เกี่ยวกับลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม การถ่ายทอดความคิดริเริ่ม พฤติกรรมการสื่อสาร ใช้วิธีนับจำนวนและทำเป็นร้อยละสำหรับตัวแปรที่มีการวัดเป็นค่าคะแนนและหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. หาค่าไคสแควร์ (chi - sward) เพื่อสรุปความสัมพันธ์ระหว่างความชำนาญงานในการผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่ กับการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ของผู้ประกอบการผลิต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย